

Наукові
перспективи

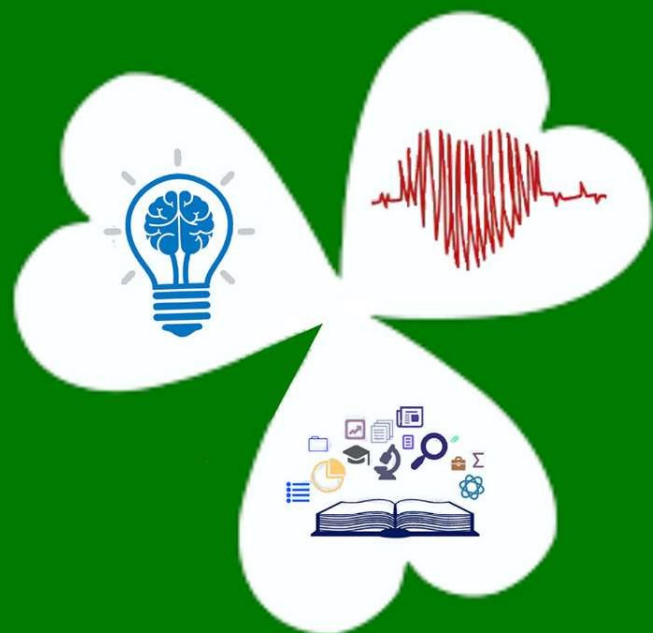
Журнал
видається
в рамках
роботи
Видавничої
групи

ПЕРСПЕКТИВИ ТА ІННОВАЦІЇ НАУКИ

СЕРІЯ "ПЕДАГОГІКА"

СЕРІЯ "ПСИХОЛОГІЯ"

СЕРІЯ "МЕДИЦИНА"

№2(7) 2022

Видавнича група «Наукові перспективи»

Громадська організація «Християнська академія педагогічних наук України»

Громадська організація «Всеукраїнська асоціація педагогів і психологів з духовно-морального виховання»

за сприяння громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління»

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 2(7) 2022

Київ – 2022

Publishing Group «Scientific Perspectives»

Public organization "Christian Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine"

**Public organization "All-Ukrainian Association of Teachers and Psychologists of
Spiritual and Moral Education"**

*with the assistance of the public scientific organization "Ukrainian Assembly of Doctors of Sciences in Public
Administration"*

"Prospects and innovations of science"

(Series "Pedagogy ", Series " Psychology ", Series " Medicine ")

Issue № 2(7) 2022

Kiev – 2022

«Перспективи та інновації науки (Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)»: журнал. 2022. № 2(7) 2022. С. 1039

Згідно наказу Міністерства освіти і науки України від 27.09.2021 № 1017 журналу присвоєно категорію "Б" із психології та педагогіки

Рекомендовано до видавництва Президією громадської наукової організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення від 16.02.2022, № 9/2-22)

Журнал видається за активної підтримки КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва"

Журнал заснований з метою розвитку вітчизняного наукового потенціалу та реалізації кращих традицій науки в Україні та за кордоном. Журнал висвітлює історію, теорію, механізми формування та функціонування, а також, інноваційні питання розвитку психології, педагогіки та медицини. Видання розраховано на дослідників, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, магістрів, фахівців-практиків.

Журнал включено до міжнародної наукометричної бази Index Copernicus (IC), до міжнародної наукометричної бази даних Research Bible, до міжнародної пошукової системи Google Scholar.

Голова редакційної колегії:

Жукова Ірина Віталіївна

кандидат наук з державного управління, доцент, проректор з наукової роботи ПВНЗ Університет Новітніх Технологій, виконавчий директор президії громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)

Головний редактор: Чернуха Надія Миколаївна — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри соціальної реабілітації та соціальної педагогіки Київського національного університету імені Тараса Шевченка (Київ, Україна).

Заступник головного редактора: Сіданіч Ірина Леонідівна — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти (Київ, Україна);

Заступник головного редактора: Жуковський Василь Миколайович — доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри англійської мови Національного університету "Острозька академія" (Рівне, Україна).

Редакційна колегія:

○ **Бахов Іван Степанович** — доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри іноземної філології та перекладу Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Балахтар Катерина Сергіївна** — здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія, старший викладач кафедри іноземних мов в Національному університеті ім. О. О. Богомольця (Київ, Україна)

○ **Біляковська Ольга Орестівна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи Львівського національного університету імені Івана Франка (м. Львів, Україна)

○ **Васильєв Авер'ян Григорович** — доктор філософії (з медицини) PhD, медичний директор країн Перської затоки, GlaxoSmithKline (Дубай, ОАЕ)

○ **Вергун Андрій Романович** — доктор медичних наук, доцент кафедри сімейної медицини, лікар-хірург вищої категорії, антиплагіатний експерт, старший інспектор наукового відділу, відповідальний за виявлення плагіату в наукових і навчально-методичних працях Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького (Львів, Україна)

○ **Вовк Вікторія Миколаївна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки Державного університету ім. Станіслава Сташіца в Пілі (м. Піла, Польща)

○ **Гвожджевiч Сильвія** — кандидат наук, Державна професійна вища школа ім. Якуба з Парадижу в Гожуві-Великопольському (Польща)

○ **Головач Наталія Василівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри управління персоналом та економіки праці Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Гудзенко Ганна Володимирівна** — кандидат медичних наук, асистент кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)

○ **Гуменникова Тамара Рудольфівна** — доктор педагогічних наук, професор, директор Придунайської філії Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Долгова Олена Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

○ **Древiцька Оксана Остапівна** — доктор медичних наук, доцент, професор кафедри медичної психології Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)

○ **Журавльова Лариса Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології Поліського національного університету (Житомир, Україна)

○ **Заячківська Оксана Василівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів та економічної безпеки Національного університету водного господарства та природокористування (Рівне, Україна)

- **Інжисвська Леся Анатоліївна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Ічанська Олена Михайлівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Кардаш Оксана Любомирівна** — кандидат економічних наук, доцент кафедри комп'ютерних технологій та економічної кібернетики Навчально-наукового інституту автоматизації, кібернетики та обчислювальної техніки Національного університету водного господарства та природокористування (м. Рівне, Україна)
- **Коваленко Олена Михайлівна** — кандидат педагогічних наук, провідний науковий співробітник відділу профільного навчання Інституту педагогіки НАПН України (Київ, Україна)
- **Ковальчук Анна Сергіївна** - здобувач ступеня доктора філософії (PhD) за спеціальністю 053. Психологія Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Коломоєць Андрій Володимирович** — кандидат медичних наук, директор «Медсервісгруп» (Київ, Україна)
- **Коляденко Ніна Володимирівна** — доктор медичних наук, доцент, завідувач кафедри медичної психології Міжрегіональної академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Корнієнко Петро Сергійович** — доктор юридичних наук, доцент, адвокат, заступник першого проректора по роботі з коледами, професор кафедри філософії та соціально-гуманітарних дисциплін Національної академії статистики, обліку та аудиту (Київ, Україна)
- **Кравчук Володимир Миколайович** — доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри конституційного, адміністративного та міжнародного права Волинського національного університету імені Лесі Українки (Луцьк, Україна)
- **Лігоцький Анатолій Олексійович** — доктор педагогічних наук, професор (Київ, Україна)
- **Лич (Назарук) Оксана Миколаївна** — кандидат психологічних наук, доцент, член-кореспондент української академії акмеології, член громадської спілки «Національна психологічна асоціація», доцент кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Макаренко Олександр Миколайович** — доктор медичних наук, професор, академік Міжнародної академії освіти та науки, професор кафедри загальномедичних дисциплін Міжрегіональної Академії управління персоналом (Київ, Україна)
- **Мальцев Дмитро Валерійович** — кандидат медичних наук, завідувач лабораторії імунології і молекулярної біології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Марушева Олександра Анатоліївна** — доктор наук з державного управління, доцент, завідувач кафедри публічного управління та інформаційного менеджменту ПВНЗ Університет Новітніх Технологій (м. Київ, Україна)
- **Мельник Володимир Степанович** — доктор медичних наук, професор кафедри неврології Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №1 (Київ, Україна)
- **Мідельський Сергій Людвигович** – професор, Академік, Президент Регіональної Академії Менеджменту (Казахстан)
- **Міхальський Томаш** — доктор наук, доцент кафедри географії регіонального розвитку Гданського університету (Польща)
- **Миргород-Карпова Валерія Валеріївна** - кандидат юридичних наук, заступник директора з наукової роботи, старший викладач кафедри адміністративного, господарського права та фінансово-економічної безпеки Сумського державного університету (Суми, Україна)
- **Михальчук Василь Миколайович** — доктор медичних наук, професор, Заслужений працівник охорони здоров'я України, завідувач кафедри управління охороною здоров'я та публічного адміністрування Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л.Шупика (Київ, Україна)
- **Нікульчев Микола Олександрович** – доктор богословських наук, кандидат філософських наук, професор, доцент кафедри історії та права ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» (Покровськ, Донецька область, Україна)
- **Помиткін Едуард Олександрович** — доктор психологічних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Язюна НАПН України (Київ, Україна)
- **Помиткіна Любов Віталіївна** — доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Приходькіна Наталія Олексіївна** — доктор педагогічних наук, професор кафедри педагогіки, адміністрування і спеціальної освіти Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Радзіховська Наталія Станіславівна** — кандидат медичних наук, лікар вищої категорії, завідувач відділенням неврології КНП "Клінічна лікарня №15 Подільського району м. Києва", асистент кафедри неврології НМУ імені О.О. Богомольця (Київ, Україна)
- **Стовбан Микола Петрович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри фтизіатрії і пульмонології з курсом професійних хвороб, заступник генерального директора комунального некомерційного підприємства "Івано-Франківська обласна клінічна інфекційна лікарня Івано-Франківської Обласної Ради" (Івано-Франківськ, Україна)
- **Трушкіна Наталія Валеріївна** — кандидат економічних наук, член-кореспондент Академії економічних наук України, дійсний член Центру українсько-європейського наукового співробітництва, старший науковий співробітник відділу проблем регуляторної політики та розвитку підприємництва, Інститут економіки промисловості НАН України (Київ, Україна)
- **Турчинова Ганна Володимирівна** — кандидат педагогічних наук, доцент, декан факультету природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, Україна)
- **Хохліна Олена Петрівна** — доктор психологічних наук, професор, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)
- **Цимбалюк Руслан Степанович** — кандидат медичних наук, доцент кафедри загальної хірургії № 1 Національного медичного університету імені О.О. Богомольця, декан медичного факультету №2 (Київ, Україна)
- **Чаусова Тетяна Володимирівна** — кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології та особистісного розвитку Навчально-наукового інституту менеджменту та психології ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України (Київ, Україна)
- **Чумак Оксана Володимирівна** — доктор економічних наук, доцент, науковий співробітник відділу статистики і аналітики вищої освіти Державної наукової установи «Інститут освітньої аналітики», (Київ, Україна)
- **Яковицька Лада Савелівна** — доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри авіаційної психології Національного авіаційного університету (Київ, Україна)

ЗМІСТ

СЕРІЯ «Педагогіка»

Gurzhiiy O.V. <i>MEDICAL EDUCATION: INNOVATIONS IN TEACHING METHODS</i>	18
Herasymchuk T.V., Gubareva O.S. <i>HOW TO TEACH DISTANCE LEARNING</i>	23
Herasymchuk T.V., Shamrai O.V. <i>ONLINE AND BLENDED LEARNING</i>	36
Kornuta O.V., Pryhorovska T.O. <i>EVALUATION OF INFORMATION AND COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES IMPACT: "INTERNET TECHNOLOGIES IN ECONOMICS" TEACHING CASE</i>	45
Semenova L.S., Klymenko I.M., Romanyuta I.A., Samoilenko I.I. <i>MORAL EDUCATION OF MEDICAL STUDENTS AS AN IMPORTANT COMPONENT OF TRAINING FUTURE DOCTORS</i>	59
Spirkina O.O., Nenko Yu.P. <i>TEACHING TO READ TECHNICAL TEXTS IN THE SPECIALTY IN ENGLISH THROUGH A PERSONALITY-ORIENTED APPROACH AS A NECESSARY ELEMENT OF MASTERING A FOREIGN LANGUAGE IN TECHNICAL HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS</i>	68
Voliarska O.S., Vasylichenko O.I., Khalemendyk Yu.Ye. <i>DISTANCE LEARNING THROUGH EYES OF TEACHERS: FOREIGN AND UKRAINIAN EXPERIENCE</i>	77
Кравчук Н.П. <i>ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАСТУПНОСТІ МІЖ ЗДО І НУШ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ОСВІТИ</i>	89
Аксьонова О.М., Горліченко М.Г. <i>МЕТОДИ ЗАЛУЧЕННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОЦЕСУ ЗАСВОЄННЯ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ</i>	101

Анастасова О.Ю. <i>ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНА СКЛАДОВА У ЗМІСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ</i>	110
Андрошук І.В. <i>ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ: СУТНІСТЬ ТА ХАРАКТЕРИСТИКА</i>	119
Апрелєва І.В. <i>АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОГРАМ РОЗВИТКУ ДИТИНИ У КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІДЕЙ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА</i>	129
Беляєв С.Б., Ільїна О.О. <i>РОЗРОБЛЕННЯ МЕТОДОЛОГІЧНОЇ ОСНОВИ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ЗМІСТУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ</i>	142
Бордюг Н.С. <i>ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ДЛЯ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ</i>	151
Боровець О.В., Яковишина Т.В. <i>РОЗВИТОК ТВОРЧОСТІ – ПІДРУНТЯ ЯКІСНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ</i>	159
Бринь Л.І. <i>ЛЮДИНОЦЕНТРИЗМ ЯК ДОМІНУЮЧИЙ ПРИНЦИП СУЧАСНОЇ НЕФОРМАЛЬНОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ (НА ПРИКЛАДІ ГРОМАДСЬКИХ ВІРОСПОВІДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ)</i>	171
Варнавська І.В. <i>ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ ЯК АСПЕКТ ПІДВИЩЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ</i>	187
Васиньова Н.С. <i>ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ «ТРЕТЬОЇ МІСІЇ» В УМОВАХ ТРАНСФОРМУВАЛЬНОЇ РОЛІ УНІВЕРСИТЕТІВ</i>	200
Вдович С.М., Стечкевич О.О. <i>СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ «ЛЮДИНА – ЛЮДИНА» ДО БЕЗКОНФЛІКТНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ</i>	209
Венгловська О.А., Куземко Л.В., Новик І.М. <i>ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДО ВИМІРЮВАННЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ</i>	220

УДК 378:159.9

[https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2\(7\)-209-220](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-2(7)-209-220)

Вдович Світлана Михайлівна кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри практичної психології та педагогіки, Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, вул. Клепарівська, 35, м. Львів, 07908, тел.: (067) 969-71-13, <https://orcid.org/0000-0003-3582-4395>

Стечкевич Олег Орестович кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник, доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти, Національний університет «Львівська політехніка», вул. В. Чорновола, 57, м. Львів, 07900, тел.: (067) 340-29-00, <https://orcid.org/0000-0002-2194-8787>

СТАН ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СФЕРИ «ЛЮДИНА – ЛЮДИНА» ДО БЕЗКОНФЛІКТНОГО ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ

Анотація. Розвинуті комунікативні навички, які передбачають здатність до ефективної комунікації, взаємодії в команді та проведення переговорів, уміння передбачати і вирішувати конфлікти, зрозуміло і ввічливо доносити свої думки іншим людям, належним чином презентувати свої досягнення тощо, є однією з найважливіших вимог сучасного суспільства до фахівця сфери «людина – людина». Адже кожен працівник щодня спілкується зі своїми колегами, партнерами чи клієнтами, повинен аргументувати свої позиції та ідеї, переконувати і домовлятися.

У статті обґрунтовано сутність безконфліктного професійного спілкування і розглянуто сучасний стан підготовки до нього майбутніх фахівців сфери «людина – людина».

Безконфліктне професійне спілкування – це спілкування, яке будується на основі взаємодії, взаєморозуміння, взаємодопомоги та співпраці, доброзичливості, терпимості й толерантності, емпатії, асертивності, гуманного ставлення до іншої людини.

З метою виявлення стану підготовки майбутніх фахівців сфери «людина – людина» до безконфліктного спілкування було проведено опитування 120 майбутніх психологів та педагогів.

Результати дослідження стану готовності майбутніх фахівців сфери «людина – людина» до безконфліктного професійного спілкування свідчать про те, що у переважній більшості виникають перешкоди у встановленні емоційних контактів, серед яких найбільше виражені неадекватний прояв емоцій та небажання зближатися з людьми на емоційній основі; переважають низький та середній рівні компетентності в управлінні конфліктами; більшість студентів схильні застосовувати лише одну стратегію поведінки в конфліктній ситуації; у

понад половини респондентів виявлено низький та нижче середнього рівні комунікативних та організаційних здібностей. А отже, існує нагальна необхідність розвитку і вдосконалення комунікативних навичок, зокрема навичок безконфліктного професійного спілкування, майбутніх фахівців сфери «людина – людина».

Ключові слова: фахівець сфери «людина – людина», спілкування, професійне спілкування, безконфліктне спілкування, конфлікт, стратегія розв'язання конфліктів.

Vdovych Svitlana Mykhailivna PhD (Pedagogy), Senior Researcher, Associate Professor of Practical Psychology and Pedagogy Department, Lviv State University of Life Safety, Kleparivska St., 35, Lviv, 07908, tel. : (067) 969-71-13, <https://orcid.org/0000-0003-3582-4395>

Stechkevych Oleh Orestovych PhD (Pedagogy), Senior Researcher, Associate Professor of Pedagogy and Innovative Education Department, Lviv Polytechnic National University, V. Chornovola St., 57, Lviv, 07900, tel.: (067) 340-29-00, <https://orcid.org/0000-0002-2194-8787>

STATE OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS OF "MAN-MAN" SPHERE FOR CONFLICT-FREE PROFESSIONAL COMMUNICATION

Abstract. Developed communication skills, which include the ability to communicate effectively, work in a team and conduct negotiations, the ability to anticipate and resolve conflicts, communicate their views to others clearly and politely, properly present their achievements, etc., are one of the most important requirements of modern society for the specialist in the field of "man - man". After all, every employee communicates daily with their colleagues, partners or clients, has to argue their positions and ideas, persuade and negotiate.

The article substantiates the essence of conflict-free professional communication and considers the current state of training of future specialists of "man - man" sphere.

Conflict-free professional communication is communication that is built on the basis of interaction, mutual understanding, mutual assistance and cooperation, friendliness, tolerance and tolerance, empathy, assertiveness, humane treatment of another person.

In order to identify the state of preparation of future specialists of "man - man" sphere for conflict-free communication, a survey of 120 future psychologists and teachers was conducted.

The results of the study of the readiness of future specialists of "man - man" sphere for conflict-free professional communication show that the vast majority have obstacles in establishing emotional contacts, among which the most popular are inadequate expression of emotions and unwillingness to approach people emotionally; low and medium levels of competence in conflict management prevail; most students

tend to use only one strategy of behavior in a conflict situation; more than half of the respondents showed low and below average levels of communication and organizational skills. Consequently, there is an urgent need to develop and improve communication skills, including skills of conflict-free professional communication, among future professionals of "man - man" sphere.

Keywords: specialist of "man - man" sphere, communication, professional communication, conflict-free communication, conflict, conflict resolution strategy.

Постановка проблеми. Сучасне суспільство висуває до фахівців у різних сферах усе вищі вимоги, дотримання яких є неможливим без сформованих гнучких навичок (soft skills), які дозволяють якісно виконувати свої професійні обов'язки та надзвичайно важливі для розвитку кар'єри, оскільки дозволяють швидко і легко адаптуватися до нових умов праці, вирішувати різноманітні нестандартні завдання у критичних ситуаціях, змінювати сферу діяльності тощо. Серед них левову частку займають комунікативні навички, які передбачають здатність до ефективної комунікації, взаємодії в команді та проведення переговорів, уміння передбачати і вирішувати конфлікти, зрозуміло і ввічливо доносити свої думки іншим людям, належним чином презентувати свої досягнення тощо. Адже кожен фахівець щодня спілкується зі своїми колегами, партнерами чи клієнтами, повинен аргументувати свої позиції та ідеї, переконувати і домовлятися.

Ці навички ще більше актуалізуються у сфері «людина – людина», зокрема серед представників таких професій, як психолог, педагог, соціальний працівник, офіціант, медичний працівник, менеджер, адміністратор, журналіст та інших, для яких безконфліктне професійне спілкування є водночас основною вимогою та запорукою успіху діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання безконфліктного професійного спілкування розглядаються у контексті конфліктології (Г. В. Антонов, А. М. Бандурка, Є. О. Варлакова, І. В. Ващенко, Л. М. Герасіна, А. М. Гірник, Т. М. Дзюба, Є. А. Дурманенко, А. В. Жданюк, О. Б. Зінчина, Л. М. Карамушка, О. С. Клименська, М. О. Коростелін, В. С. Орлянський, М. І. Пірен, М. В. Цюрупа), формування в майбутніх фахівців конфліктологічної компетентності (О. С. Дзяна, К. І. Зайцева, С. М. Калаур, І. В. Козич, В. В. Лазарева, А. О. Лукашенко, М. А. Ніконорова, Н. В. Підбуцька, О. І. Степаненко, М. А. Трухан) та комунікативної культури (В. П. Барковський, О. Г. Берестенко, А. В. Бичок, А. В. Білоножко, Т. І. Гончар, С. В. Загороднюк, С. Г. Качмарчик, Є. І. Клак, О. І. Козієвська, Ю. О. Костюшко, О. О. Рембач, Л. А. Руденко, С. О. Рябушко, Н. В. Стадніченко, І. І. Тимченко, О. В. Уваркіна, Г. Є. Улунова, С. К. Хаджирадєва, С. О. Циганій, П. М. Щербань, С. С. Яценко), психології конфлікту (В. Я. Галаган, Л. О. Котлова, Г. В. Ложкін, В. Ф. Орлов, О. М. Отич, Н. І. Пов'якель, В. Л. Семенюк, І. В. Сорока, О. О. Фурса) та психології спілкування (І. О. Дубова, О. М. Корніяка, Л. О. Савенкова, М. М. Філоненко, І. М. Цимбалюк та ін.). Проте, на нашу думку, недостатньо

дослідженою залишається практика підготовки майбутніх фахівців сфери «людина – людина» до безконфліктного професійного спілкування.

Мета статті – обґрунтувати сутність безконфліктного професійного спілкування і представити результати емпіричного дослідження підготовки майбутніх фахівців сфери «людина – людина» до безконфліктного професійного спілкування.

Виклад основного матеріалу. Спілкування є необхідною складовою змісту професійної діяльності фахівців сфери «людина – людина», а отже, від його якості залежить успішність цієї діяльності. Під професійним спілкуванням О. Г. Берестенко розуміє «творчий керований процес взаємообміну повідомленнями, організації взаєморозуміння, досягнення оптимальних взаємодій, взаємопізнання в різних видах діяльності учасників професійно спрямованої комунікації» [1]. Його характеризують свідоме та цілеспрямоване управління процесом комунікації, чітко визначена мета, висока професійність і наукова обґрунтованість. Професійно спілкуючись, фахівець постійно вирішує багато різноманітних непередбачуваних завдань і ситуацій, у тому числі конфліктних, тому щоразу по-новому змушений налагоджувати взаємодію, утримувати контакти, досягати взаєморозуміння та співпрацювати з партнером по спілкуванню.

Безконфліктне професійне спілкування – це спілкування, яке будується на основі взаємодії, взаєморозуміння, взаємодопомоги та співпраці, доброзичливості, терпимості й толерантності, емпатії, асертивності, гуманного ставлення до іншої людини. Зрозуміло, що цілком безконфліктного спілкування не існує, адже між людьми постійно виникають суперечності, неузгодженості, розбіжності, які можуть перерости в конфлікт. Врешті-решт, конфлікт виконує і позитивні функції – є рушійною силою змін і розвитку особистості та її стосунків з іншими людьми, активізує діяльність, виховує відповідальність, дозволяє краще пізнати людей, виявити їхні моральні якості та істинні наміри.

Безконфліктне спілкування можливе, коли особистість озвучує свої власні переживання і почуття, співчуває іншій людині, виявляє емпатію, своїм прикладом показує шляхи вирішення проблеми, не нав'язуючи власну думку. У взаєминах переважають відкритість і чесність, гуманне ставлення і співпраця. готовність надати допомогу один одному. Це сприяє виникненню довіри, взаємоповаги та взаємопідтримки, симпатії, дружніх стосунків, оптимізму у вирішенні проблем, а також підвищує самооцінку сторін, їх впевненість у собі та в успіху справи.

Підготовка до безконфліктного професійного спілкування передбачає формування комунікативної та конфліктологічної компетентності, розвиток комунікативної культури майбутнього фахівця сфери «людина – людина». Л. А. Пашко, Н. Б. Ларіна, О. М. Руденко комунікативну компетентність визначають як «багатокомпонентне явище, яке складається із сукупності знань, умінь і якостей, необхідних для міжособистісної, міжкультурної та ділової комунікації в конкретних соціальних умовах, відповідно до культурних і соціальних норм комунікативної поведінки» [5].

Значну вагу дослідники приділяють конфліктологічній компетентності. Так, І. В. Козич вважає її однією з необхідних складових частин професійної компетентності, «яка передбачає мистецтво індивідуальної роботи з особистістю, володіння різноманітними «ключами» комунікації, спеціальними методами організації власної психіки, засобами зниження рівня емоційного напруження і тривожності» [3, с. 7]. На думку І. М. Матійків, компонентами конфліктологічної компетентності є: мотиваційно-ціннісний; когнітивний; комунікативний; рефлексивний; емоційно-вольовий [6, с. 439–440]. Ці компоненти функціонально пов'язані між собою та взаємозумовлені.

Сучасному фахівцеві, щоб ефективно спілкуватися, недостатньо отримати професійну освіту, оволодіти відповідними навичками та вміннями, знати все про спілкування, мати сформовану комунікативну і конфліктологічну компетентність. Необхідно максимально гуманізувати цей процес, тобто позитивно налаштуватися на спілкування і на людину, з якою воно відбувається, ставитися до партнера по спілкуванню як до найвищої цінності, причому робити це щиро і відкрито.

З метою виявлення стану підготовки майбутніх фахівців сфери «людина – людина» до безконфліктного спілкування нами було проведено опитування 120 студентів-першокурсників: майбутніх психологів, які навчаються у Львівському державному університеті безпеки життєдіяльності, педагогів, що здобувають вищу освіту в Національному університеті «Львівська політехніка». Вік респондентів – 18–24 роки. Для дослідження було використано: методику діагностики перешкод у встановленні емоційних контактів В. В. Бойко [7, с. 97–99]; методику «Оцінка комунікативних і організаторських схильностей (КОС) В. В. Синявського та Б. О. Федоришина [4, с. 221–226]; методику визначення комунікативних схильностей Р. В. Овчарової [7, с. 127–128]; методику «Управління міжособистісними конфліктами» (Д. А. Веттен, К. С. Камерон) [2, с. 11–13]; методику діагностики стратегій розв'язання конфліктних ситуацій Д. Джонсона і Ф. Джонсона (адаптований варіант Т. Д. Кушнірук) [2, с. 17–20].

З допомогою методики діагностики перешкод у встановленні емоційних контактів В. Бойка [7, с. 97–99] було виявлено рівні наявних у респондентів перешкод. Результати опитування свідчать про те, що тільки 3,5% студентів емоції, зазвичай, не заважають спілкуватися з іншими людьми, у 19,8% респондентів є певні емоційні проблеми у повсякденному спілкуванні, 53,5% майбутніх фахівців сфери «людина – людина» емоції щодня трохи ускладнюють взаємодію з партнерами, а 23,2% – емоції заважають встановлювати контакти з людьми, можливо, вони піддаються деяким дезорганізуючим реакціям чи станам (рис. 1).

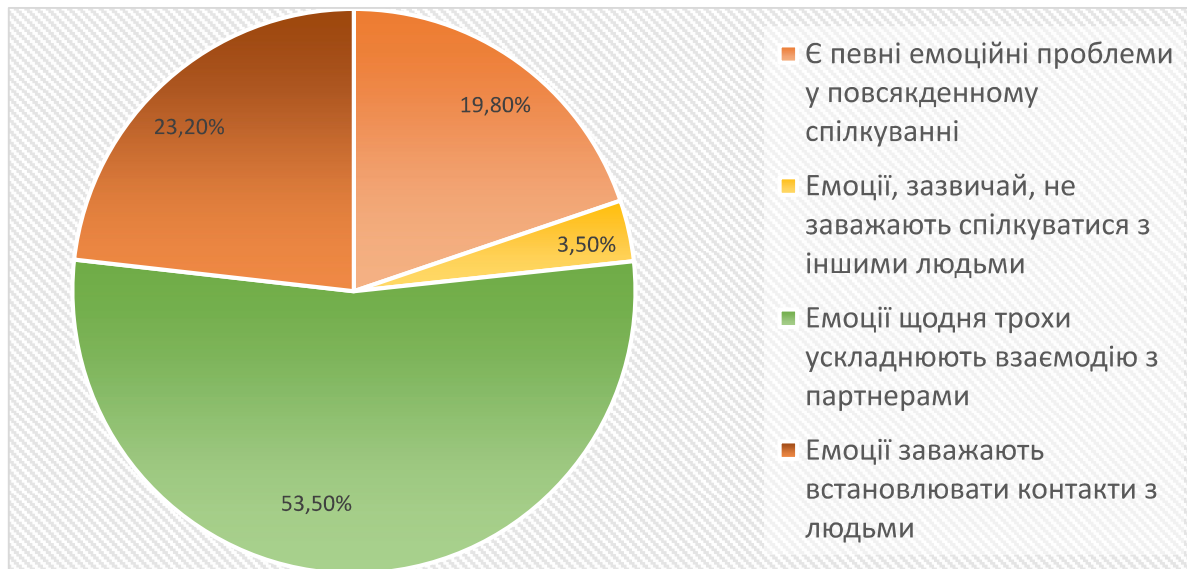

Рис.1. Рівні перешкод у встановленні емоційних контактів

Методика діагностики перешкод у встановленні емоційних контактів В. Бойко дозволила також визначити перешкоди, які заважають майбутнім фахівцям сфери «людина – людина» встановлювати емоційні контакти. Вираженість перешкод представлена у результатах дослідження таким чином: неадекватний прояв емоцій (середній бал – 2,79), небажання зближатися з людьми на емоційній основі (середній бал – 2,04), негнучкість, нерозвиненість, невиразність емоцій (середній бал – 1,97); невміння управляти емоціями, дозувати їх (середній бал – 1,92), домінування негативних емоцій (середній бал – 1,83).

Як видно на рис. 2, неадекватний прояв емоцій є найбільш вираженим і характерним для 98,8% респондентів, зокрема постійно присутній у 61,2%. Небажання зближатися з людьми на емоційній основі притаманне 92,9% і виявляється постійно у 28,2% респондентів. Негнучкість, нерозвиненість, невиразність емоцій характерні для 85,9% та постійно проявляються у 32,9% респондентів. Невміння управляти емоціями, дозувати їх характерне для 87,1% респондентів, водночас у 37,7% дана перешкода виникає постійно. Найменш вираженим є домінування негативних емоцій, яким можна охарактеризувати 84,7% респондентів, а в 27% воно проявляється постійно. Отже, у переважній більшості студентів-першокурсників виникають перешкоди у встановленні емоційних контактів, серед яких найбільше виражені неадекватний прояв емоцій та небажання зближатися з людьми на емоційній основі.

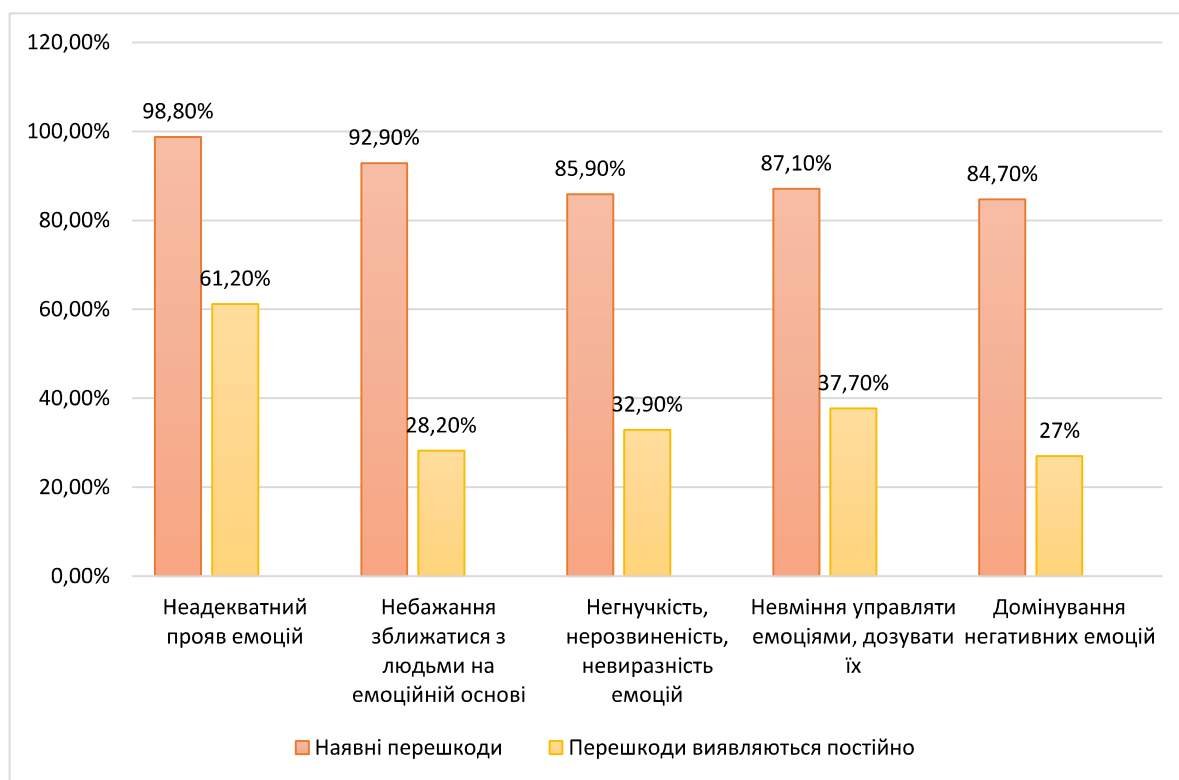

Рис. 2. Прояв перешкод у встановленні емоційних контактів

Методика «Оцінка комунікативних і організаторських схильностей» (КОС-2) В. В. Синявського та Б. О. Федоришина [4, с. 221–226] дозволила нам визначити рівень розвитку в майбутніх фахівців сфери «людина – людина» комунікативних здібностей, які виявляються у різних напрямках діяльності особистості, в її поведінці, а також у міжособистісному спілкуванні (табл. 1).

Таблиця 1

**Рівень розвитку в майбутніх фахівців сфери «людина – людина»
комунікативних та організаційних здібностей**

з/	Рівень	Комунікативні здібності (%)	Організаційні здібності (%)
1	Низький	40,5	32,2
2	Нижче середнього	15,5	21,4
3	Середній	11,9	11,9
4	Високий	10,7	23,8
5	Дуже високий	21,4	10,7

Як бачимо в табл. 1, у більшості респондентів суттєво переважає низький рівень як комунікативних (40,5%), так і організаційних (32,2%) здібностей; значна частина студентів має рівень нижче середнього комунікативних (15,5%)

та організаційних (21,4%) здібностей; середній рівень характерний для 11,9%; на високому рівні комунікативні здібності виявлено у 10,7% та організаційні – у 23,8%; на дуже високому рівні виражені комунікативні здібності у 21,4% та організаційні – в 10,7% респондентів. Таким чином, у понад половини респондентів виявлено низький та нижче середнього рівні комунікативних та організаційних здібностей, що свідчить про відсутність у них прагнення до спілкування, скутість у новому товаристві, бажання перебувати на самоті, обмеження кола знайомств, труднощі в налагоджуванні та підтримуванні контактів з іншими людьми, дезорієнтацію в незнайомих ситуаціях та обставинах, невміння і небажання відстоювати власні погляди, важке переживання образ, вкрай низьку ініціативність у громадській діяльності та уникнення прийняття важливих самостійних рішень.

Методика визначення комунікативних схильностей Р. В. Овчарової [7, С. 127–128] дозволила також виявити рівень розвитку комунікативних здібностей: низький (30,6% респондентів), нижче середнього (14,1%), середній (14,1%), вище середнього (25,9%), високий (15,3%). Результати цього опитування підтверджують висновок, зроблений за результатами попередньої методики.

За допомогою методики «Управління міжособистісними конфліктами» (Д. А. Веттен, К. С. Камерон) [2, с. 11–13] ми визначали рівні компетентності майбутніх фахівців сфери «людина – людина» в управлінні конфліктами (рис. 3).

Як видно на рис. 3, у майбутніх фахівців сфери «людина – людина» переважають низький (48,7%) та середній (46,2%) рівні компетентності в управлінні конфліктами та зовсім незначний відсоток респондентів, які володіють високим (1,3%) та досконалим рівнями (3,8%) компетентності в управлінні конфліктами, що ще раз підтверджує необхідність підготовки студентів до безконфліктного професійного спілкування.

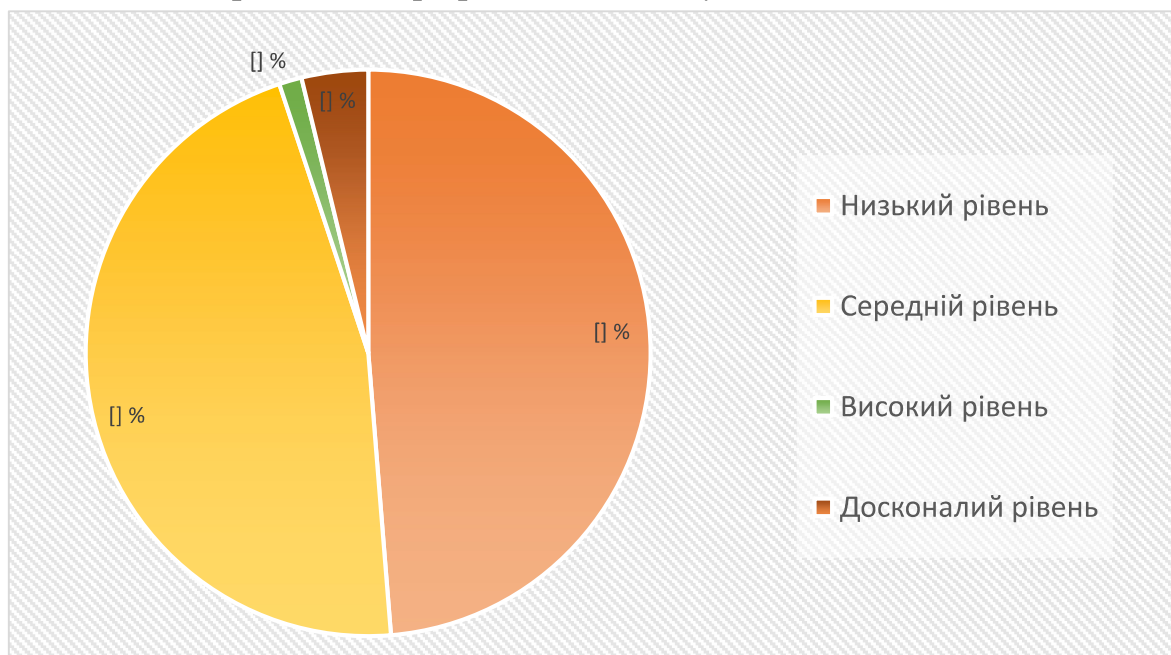

Рис. 3. Рівні компетентності майбутніх фахівців сфери «людина – людина» в управлінні конфліктами

Дослідити, які зі стратегій розв'язання конфліктів (втеча, примус, згладжування, компроміс чи конфронтація) більше притаманні респондентам, допомогла методика діагностики стратегій розв'язання конфліктних ситуацій Д. Джонсона і Ф. Джонсона (адаптований варіант Т. Д. Кушнірук) [2, с. 17–20].

Більшість майбутніх фахівців сфери «людина – людина» (85,5%) схильні застосовувати лише одну стратегію поведінки в конфліктній ситуації. 14,5% студентів використовують різні стратегії (переважно – дві (10,3%), 2,5 – три стратегії і лише 1,7% – чотири стратегії). Такі результати свідчать про те, що більшість респондентів не готові до безконфліктного спілкування, адже в різних конфліктних ситуаціях оптимальними можуть бути різні стратегії поведінки, тому доцільним є оволодіння навичками застосування всіх стратегій розв'язання конфліктів. Розподіл за стратегіями, до використання яких схильні майбутні фахівці сфери «людина – людина», представлений на рис. 4.

Як бачимо на рис. 4, найчастіше респонденти використовують стратегію «компроміс» (27,7%), що є позитивною тенденцією, оскільки вони готові поступатися частиною власних домагань і стосунків під час конфлікту задля спільного блага і цього ж очікують від іншої сторони, водночас є досить невибагливими у своїх цілях і взаєминах.

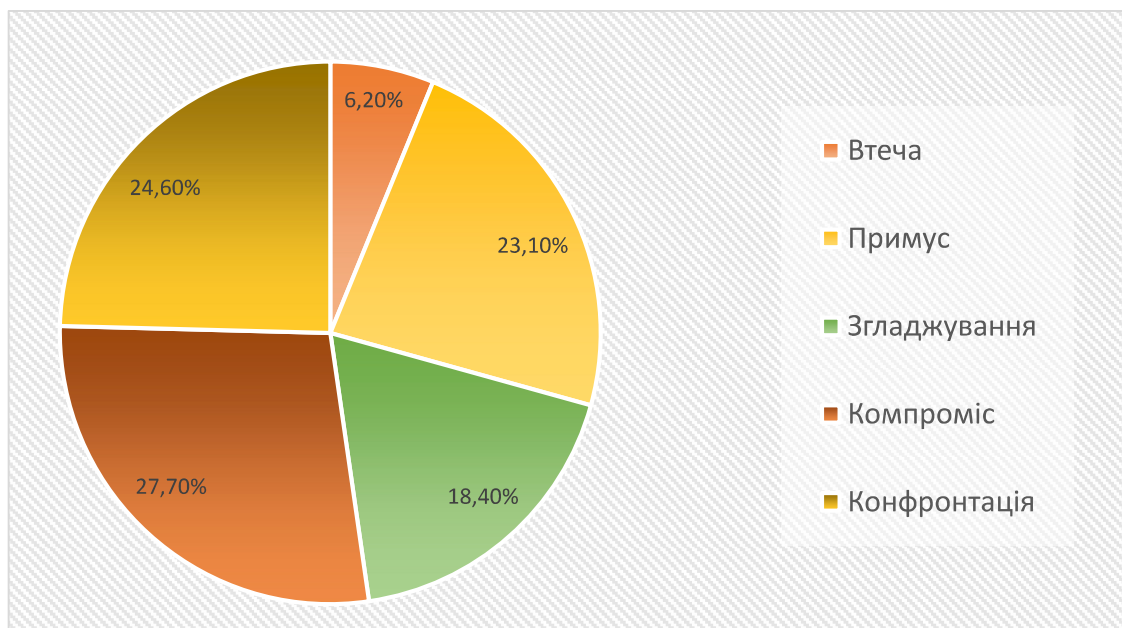

Рис. 4. Розподіл за стратегіями, до використання яких схильні майбутні фахівці сфери «людина – людина»

Друге місце посідає стратегія «конфронтація» (24,6%), яку автори методики діагностики стратегій розв'язання конфліктних ситуацій пояснюють як пошук таких рішень, які б задовольнили цілі та інтереси обох сторін у конфлікті, оскільки прихильники цієї стратегії дуже високо цінують як власні цілі, так і стосунки, тому конфлікт вважають засобом покращення взаємин шляхом зменшення напруги між сторонами і не зупиняються, доки не

знайдуть прийнятне для усіх рішення, не зменшать напругу і не усунуть негативні емоції.

На третьому місці – стратегія «примус» (23,1%), характерна для осіб, які силою змушують своїх опонентів прийняти необхідне їм рішення, намагаються перемогти за будь-яку ціну, оскільки для них найголовнішими є власні цілі, при цьому стосунками вони нехтують.

Стратегія «згладжування» (18,4%) притаманна особам, для яких найважливішими є стосунки з іншими людьми, а власні цілі не мають великого значення, тому задля спокою та гармонії уникають конфлікту та готові поступитися власними інтересами.

Найменш вираженою є стратегія «втеча» (6,2%), характерна для людей, які уникають конфліктів, відмовляючись від власних цілей та стосунків.

Висновки. Таким чином, результати дослідження стану готовності майбутніх фахівців сфери «людина – людина» до безконфліктного професійного спілкування свідчать про те, що у переважній більшості виникають перешкоди у встановленні емоційних контактів, серед яких найбільше виражені неадекватний прояв емоцій та небажання зближатися з людьми на емоційній основі; переважають низький та середній рівні компетентності в управлінні конфліктами; більшість студентів схильні застосовувати лише одну стратегію поведінки в конфліктній ситуації; у понад половини респондентів виявлено низький та нижче середнього рівні комунікативних та організаційних здібностей. А отже, існує нагальна необхідність розвитку і вдосконалення комунікативних навичок, зокрема навичок безконфліктного професійного спілкування, майбутніх фахівців сфери «людина – людина».

Одним зі шляхів розв'язання даної проблеми може стати тренінг комунікативності, аналіз структури та змісту якого є метою подальших наших наукових розвідок.

Література:

1. Берестенко О. Г. Культура професійного спілкування: навчальний посібник. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2013. 300 с. URL : http://megalib.com.ua/book/111_Kylytra_profesiinogo_spilkyvannya_.html
2. Дзюба Т. М. Комплекс методик для діагностики психологічної готовності керівника школи до взаємодії в умовах конфлікту / За наук. ред. Л. М. Карамушки. Полтава: ПОШПО, 2005. 64 с.
3. Козич І. В. Формування конфліктологічної компетентності соціального педагога в умовах магістратури : автореф. дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.05. Запоріжжя, 2008. 24 с.
4. Коқун О. М., Пішко І. О., Лозінська Н. С., Копаниця О. В., Герасименко М. В., Ткаченко В. В. Збірник методик діагностики лідерських якостей курсантського, сержантського та офіцерського складу: Методичний посібник. К.: НДЦ ГП ЗСУ, 2012. 433 с.
5. Комунікативна компетентність керівника : навч.-метод. матеріали / Л. А. Пашко, Н. Б. Ларіна, О. М. Руденко ; упоряд. Г. І. Бондаренко. К. : НАДУ, 2013. 76 с.
6. Матійків І. М. Роль конфліктологічної компетентності керівника у створенні безпечних психологічних умов праці у педагогічному колективі. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. 2012. № 2 (1). С. 434–444.

7. Шевенко А. М. Методичне забезпечення відбору учнівської молоді до вищих навчальних закладів педагогічного профілю : метод. реком. К., 2016. 157 с.

References:

8. Berestenko O. H. (2013) *Kultura profesiinoho spilkuvannia: navchalnyi posibnyk* [Culture of professional communication: a textbook.]. Luhansk: Vyd-vo DZ «LNU imeni Tarasa Shevchenka». Retrieved from http://megalib.com.ua/book/111_Kylytra_profesiinogo_spilkyvannya_.html [in Ukrainian].

9. Dziuba T. M. (2005) *Kompleks metodyk dlia diahnostryky psykhologichnoi hotovnosti kerivnyka shkoly do vzaiemodii v umovakh konfliktu* [A set of methods for diagnosing the psychological readiness of the school principal to interact in conflict] / *Za nauk. red. L. M. Karamushky. Poltava: POIPPO.* [in Ukrainian].

10. Kozych I. V. (2008) *Formuvannia konfliktologichnoi kompetentnosti sotsialnoho pedahoha v umovakh mahistratury* : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : spets. 13.00.05. [Formation of conflictological competence of the social teacher in the conditions of a magistracy: Author's abstract of PhD thesis (Pedagogy) : specialty 13.00.05 Zaporizhzhia. [in Ukrainian].

11. Kokun O. M., Pishko I. O., Lozinska N. S., Kopanytsia O. V., Herasymenko M. V., Tkachenko V. V. (2012) *Zbirnyk metodyk diahnostryky liderskykh yakosti kursantskoho, serzhantskoho ta ofiterskoho skladu: Metodychnyi posibnyk* [Collection of methods for diagnosing the leadership qualities of cadets, sergeants and officers: Methodical manual]. Kyiv: NDTs HP ZSU. [in Ukrainian].

12. Pashko L. A., Larina N. B., Rudenko O. M., Bondarenko H. I. (ed.) (2013). *Komunikatyvna kompetentnist kerivnyka : navch.-metod. materialy* [Communicative competence of the head : teaching method. materials]. Kyiv : NADU. [in Ukrainian].

13. Matiikiv I. M. (2012) *Rol konfliktologichnoi kompetentnosti kerivnyka u stvorenni bezpechnykh psykhologichnykh umov pratsi u pedahohichnomu kolektyvi* [The role of conflictological competence of the head in creating safe psychological working conditions among the teaching staff]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs, 2 (1), 434–444.* [in Ukrainian].

14. Shevenko A. M. (2016) *Metodychne zabezpechennia vidboru uchnivskoi molodi do vyshchykh navchalnykh zakladiv pedahohichnoho profilu* : metod. rekom [Methodical support of selection of student's youth to higher educational institutions of pedagogical profile: method. recommendations]. Kyiv. [in Ukrainian].

Журнал

«Перспективи та інновації науки»

(Серія «Педагогіка», Серія «Психологія», Серія «Медицина»)

Випуск № 2(7) 2022

Формат 60x90/8. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

Видавець:

Громадська наукова організація «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління» Свідоцтво серія ДК №4957
від 18.08.2015 р., Андріївський узвіз, буд.11, оф 68, м. Київ, 04070.

Підготовлено рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл., м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
e-mail: gotoprint@gmail.com